

C. 1772.

Písemnost v soudním řízení.*)

Jar. Čížek.

Písmo vyskytlo se v řízení soudním teprv tehdy, když jeho znalost v národě značněji se rozšířila a vniklo sem jen potud, pokud praktické účely politicky snad právě sledované toho vyžadovaly. Účel písma byl usnadnění styků funkcionářů soudních, uschování aktů jednotlivých pro rozhodnutí důležitých pro orgány nadřízené a zachování jich pro věčnou paměť.

Nejstarší římský proces legisakční nezná formy písemné, a řízení provádělo se zde jen ústními formulemi — v určitých úslovích vešlých ve zvyk právní. — Teprve v následujícím stadiu římského procesu, s písemnými formulemi magistrátem stylisovanými, objevuje se písmo. V prvním stadiu kultura národní nebyla tak rozvinuta, aby písmo bylo běžné. Teprve později mohl praetor vyvěšovati své vyhlášky písemně, aby obecnstvo mohlo se informovati, o čem se žaloby připouští a o čem ne. V procesu legisakčním bylo tak málo formalit, lépe řečeno úsloví a činů, které strany musely před soudem provést, že byly a mohly také být každému známy a běžny. — Soudní řízení bylo veřejné, odbyvalo se na fóru, tváří v tvář obecnstvu, které magistrata sledovalo i kontrolovalo a tak si mohl každý formy soudního řízení pro několik málo legisakcí různé snadno osvojit a zapamatovat.

Při procesu formulovém — kdy magistrát spor precisoval ve formulí písemné — formule byly již mnohotvárnější, takže občan průměrný nemohl již sám formulí onu voliti a tak spor ovládnouti. Bylo tu potřebí již při větších komplikaci života obchodního, aby spor určil odborník — a k uchování výsledku řízení in jure pro soudce — judex — bylo už potřebí písma, které se stalo majetkem obecnějším.

Že by rozsudky byly vynášeny písemně, o tom není dokladů. Nebylo toho také potřebí. Původně nebylo opravných prostředků. Spor soudcem jednou rozhodnutý byl důvodem k exekuci (actio judicati) a nesprávné rozhodnutí mohlo býti stíháno jen žalobou deliktíni proti soudci, jednal-li tento obmyšlně nebo hrubě nedbale.

*) Psáno ještě před vydáním novely k tr. ř.

Teprve pozdější doba zavádí řízení nelaické, odebírajíc je z rukou soudců (judices) a extraordinaria cognitio magistrátní stává se řádnou formou sporu z původní formy výmínečného rozhodování sporu (nebo nesporné záležitosti) magistrátem. —

V této době, kdy justice zavírá se před laiky v kruh odborníků, odchází z fora do zvláštních síní soudních, pocítuje se potřeba, aby snad těmito úřednickými soudci, nekontrolovanými již veřejností fora, jednoduchého práva znalou, obírající se právníctvím jako odbornou vědou, nepřístupnou již všemu obecnstvu — byl kontrolován odborně a to byla nejprv kontrola vyššího magistráta a praetorů městských římských, k nimž teprve nyní zavedeno bylo odvolání (appellatio). Později pak zavedeno odvolání k císaři.

Teprve v této poměrně pozdní době bylo potřebí určité písemné formy, aby obsah sporu a rozsudku byl vyšší instancí sdělen (litterae dimissoriae).

Konečně doba absolutního císařství zavedla písemnost do sporu tím, že podávána písemná žaloba a na ni písemní odpověď, načež teprve po čase strany ústně před úřadem spor projednávaly a úředník vydával jim pak také rozsudek písemný. — O samém projednání sporu nebyl sepisován protokol a apelace k císaři dala se tím, že strany podávaly písemně odvolání a odpůrce odpověď na ně.

Zřejmě že tato poklassická doba římská rozšířila již znalost písma mezi orgány práva v městech i říši, podávání písemných žalob, apelací a odpovědí na ně svědčí, že rozšířen a obecně užíván byl již stav právních zástupců a že právo nebylo již obecným majetkem všeho lidu, nýbrž znalost jeho omezena již na třídu právníků.

Germánský středověk zase znamená v zemích germánských návrat k formě ústní, neznalost písma, nedostatek školených právníků podmiňuje nalézání práva u soudu národního i pozdějších soudů centenarských i hrabských. Teprve vliv písma znalého kněžstva umožňuje zápis o soudech, zprvu ovšem jen výsledku sporu u soudu dvorského. Později rozvojem církevního soudnictví a také vlivem vzdělaných kněží, kteří většinou funkce písma znalých a právních rádců zastávali, vnikala forma písemného zápisu do soudů nižších. Tak konečně vliv římské stolice, vývoj její soudní pravomoci podmiňuje, že spor církevní se projednává písemně podáními a také písemný rozsudek se vynáší, aby stolice vyšší a zejména kurie římská měla možnost soudnictví a spory přezkoušeti, svůj vliv na ně uplatniti. — Tak souvisí vývoj instančního postupu v církvi s vývojem písemnosti v církevním processu. —

Podle vzoru církevního vniká pak písemnost dále do řízení u soudů necírkevních.

Rakouský josefinský soudní řád uzákonil písemnost řízení pro všechny občanské soudy. Spor odehrával se v podáních písemných na soud, v nichž předváděly se všechny skutečnosti, právo zakládající, popírala se fakta, až se písemná forma zvrátila v nechutné, rozvláčné, často zcela nevěcné uvádění i popírání právnických vývodů, z několika málo fakt odvozených. Tak zvané ústní řízení josefinského soudního řádu nebylo než týmž řízením písemným. Jen že ústní přednesení, které mělo se u soudu do protokolu psáti, podle zakořeněného zvyku sepisovalo se v kancelářích advokátních a předkládalo se soudu ve formě protokolu soudního, který strany i soudce se zapisovatelem podepsal. Takovýmto vedením sporu byl každý nucen dáti se zastoupit právním zástupcem, laik písemného vedení neznal a zanedbání malých formalit mohlo míti následky neodčinitelné. Když tedy i zastoupení právní nebylo předepsáno bylo fakticky nutno.

Tomu tak bylo i v t. zv. řízení stručném, kde nebylo tak přísných formalit, kde však spor vedl se stejně ve formě protokolů, sepisovaných v advokátních kancelářích. A toto stručné řízení bylo zavedeno zákonem teprve v létech 50. 19. století.

Vleklé a velmi drahé processy byly stálým nářkem a tak státní základní zákon z r. 1867 ustanovil princip, že řízení soudní trestní i civilní má býti ústní a veřejné. Nejprve zavedeno ústní řízení ve věcech trestních dle trestního řádu z r. 1873 a ve věcech civilních jen pro spory bagatelní. Teprve soudním řádem civ. z roku 1895 zavedeno ústní veřejné řízení i pro ostatní spory civilní.

Ústnost měla řízení soudní zkrátiti, zlevniti a dopomoci zejména k vypátrání pravdy materiální. Písemné spory vleklý se dlouhá léta, nežli přišlo k definitivnímu rozhodnutí poslední instance, rozsudky mohly býti vykonány často teprve za poměrů zcela jiných, nežli byly spory zahájeny, věřitelé čekali na své pohledávky léta, sporné předměty (statky) často mezi sporem znehodnoceny a tak stav práva byl velmi neutěšený. Spor zahájití mohl bez nebezpečí pro svou existenci jen člověk zámožný, méně zámožnému pohlcovaly útraty soudní většinu jeho majetku. Chudý — třeba mu dán byl zástupce zdarma — sotva nalezl takého, který by nákladný a obtížný spor zaň svědomitě vedl. —

Veřejností líčení mělo se docíliti jakés kontroly obecnstva, aby spor byl řádně a všestranně projednán a rozhodnut. A já vidím v tomto politickém požadavku veřejnosti — spojené s ústností — i třebas ještě nedosti uvědoměnou snahu, aby právo nebylo tvořeno jen vlivy s hora, nýbrž i vlivy z dole. Nemyslím tím ovšem ony neblahé vlivy ulice, která je ovládnána mnohdy hesly zcela pomíjejícími, náladou dne, často hlouběji neodůvodněnou — ale vlivy celého společenského tělesa a

jeho nazírání na tvoření práva. Že tyto vlivy nebyly neblahodárně, lze viděti na rozvoji práva římského, které do dnes je pro právo civilní vzorem. A na tomto právu nepracovaly jen dekrety zeměpanské vlády absolutistické, nýbrž lid sám zvykovým právem, právníci svými rozumovými úvahami, čerpány z potřeb života — rozhodovali případy a stanovili z nich abstraktní pravidla, korigující často právo psané. Dnes věda a praxe právnická tohoto právotvorného vlivu nemá, nemůže často spjata přísným právem autoritativně shora stanoveným uzpůsobiti právo tak, aby potřebám života vyhovovalo. Právo zvykové je vyloučeno a tak praxe i věda omezena na to, aby i nevhodné předpisy psaného práva, výklady — byť i sofistickými — potřebám přizpůsobovala.

Nesmíme zavírat oči před tím faktem, že zákonodárství při rychlých změnách poměrů hospodářských, názorů o sociální spravedlnosti, při rychlém rozvoji všeho společenského života — nemůže stejně rychle kráčet a do podrobnosti upravovati právem psaným nově se tvořící poměry. Těžkopádný ústroj parlamentarismu nestačí tu běhu života.

Tyto snad docela ještě neuvědoměné potřeby — abych širším rozborem neodbočoval — vedly k uzákonění veřejnosti řízení, ba řeknu: vedly i k snahám, aby skutky politické a těžké, při nichž nejvíce do očí bije rozdíl lidového nazírání a práva psaného, byly svěřovány živlu laickému — porotě. Myslím, že nebylo tu jedinou pohnutkou odstranění vlivu vlády na soudce právníky, vládou placené.

Ze stejné potřeby přizpůsobení práva potřebám života, vycházejí snahy po specialisaci soudcovství a zlaicisování jeho při soudech odborných — bursovních, rozhodčích, živnostenských, obchodních atd. v právu soukromém.

Ústnost a veřejnost líčení nezdá se obecenstvu dostatečnou garancí, aby právo bylo praktikováno tak, jak je názor všeobecný, jak si její společnost tvoří bez ohledu na psané zákony. —

Absolutní monarchie 18. století a z její názorů vyšlé zákony bály se práva zvykového a také jeho platnost vyloučily. Ale tím zaschl také pramen práva, který system oživoval a přizpůsoboval poměrům. Bylo by zajímavo stopovati a zkoumati vliv názorů společnosti na praxi právní a hledati jak elementy zvykového práva, totiž názorů společnosti, co je nutností práva (*opinio necessitatis*) působily na vytváření se praxe (*usus frequens*). Ale chtěl jsem jen dokázati, jak zásada ústnosti a veřejnosti vedly k témuž cíli, kontrolovati a korigovati právo z dola s lidem.

Leč i nové formy řízení veřejného a ústního ponechávají ještě tolik formalit písemných, že by z důvodů úspory času a práce i papíru leckde mohlo mnoho z písáření odpadnout. A to

je účelem těchto řádků, aspoň částečně ukázat na možnosti nápravy. Přihlédněme tedy k možnostem úspory formy zejména písemné a k tomu, jak by garancie veřejnosti řízení nebyla jen na papíře, ale působila jako vliv lidový na nalézání práva. Zatím aspoň v řízení trestním.

Je zřejmo, že ani ústnost ani veřejnost řízení soudního nelze dnes provést v té míře, jak tomu bylo za římského starověku, kdy jak praetor tak iudex soudili na foru coram publico bez všeho zapisování a vynášení písemného rozsudku — nebo jako tomu bylo za germánského středověku prvních primitivních dob, kdy soudilo veřejné shromáždění národní nebo král — kteří ani psát neuměli. Ale přece musíme se zbavit jednou forem, které jsou přežitkem z dob absolutismu a zjednodušit řízení tak, aby bylo bez újmy spolehlivosti co nejlacnější a nejkratší. —

Ústnost ovšem nelze provést tak, abychom se vzdali písemného zjišťování vůbec; jednak je při nynějším instančním postupu potřeba, aby běh řízení v důležitých rysech se zachoval pro instanci vyšší, které by jinak spor eventuálně musily znovu projednávat nebo důkazy opakovat — jednak je třeba zachováti aspoň nejdůležitější akt sporu — rozsudek — ve formě písemné, aby právo bylo fixováno neodvisle od paměti lidské pro případy pozdější toho potřeby (exekuce, obnovy atd.). Ale tato hlediska měla by — aspoň v nejčastějších případech určovati potřebu a rozsah formy písemné.

V našem řízení trestním — aspoň při soudech sborových — zůstává tak slavně státními základními zákony prohlašovaná ústnost řízení často jen na papíře. Ještě v dnešní praxi nalézáme stopy starého trestního řádu z r. 1853 a jeho praxe s písemným vyšetřováním a t. zv. Schlussverhandlung. Podle st. z. z. a trest. řádu má těžiště procesu spočívat v hlavním líčení, jež je ovšem ústní a veřejné. Jak je tomu však v praxi? Velká většina hlavních líčení u sborových soudů zachovává princip ústnosti a bezprostřednosti jen při výslechu obžalovaného, řízení důkazní odbyvá se namnoze jen čtením protokolů, sepsaných buď v řádném vyšetřování, ale většinou ve vyhledávání přípravném. Ve stadiu přípravném vyslychá se tolik svědků, že často ani všechny protokoly při líčení se nepředčítají. K hlavnímu líčení voláni jsou ze svědků, vyslechnutých v stadiu přípravném, jen docela málokterí, hlavní a čte se řada protokolů, sepsaných se svědky ostatními a tak často je hlavní líčení jen opakováním a to ještě neúplným důkazního materiálu z řízení přípravného. Množství čtených protokolů oslabuje pozornost účastníků, činí líčení fádním, monotonním, pozornost ubíjející přednáškou protokolů předsedy nebo zapisovatele.

Ba nechybím snad, tvrdím-li, že obsáhlé a do podrobností vyčerpávající svědecké protokoly z řízení přípravného působí

na předsedu, že si činí o věci úsudek už předem, bývá netrpěliv, když svědek tak souvisle věc nepřednáší, jak ji vyšetřující soudce napsal do protokolu a že svědci často pak vypovídají jinak, nežli ukazuje jejich protokol. Není divu! Vždyť protokol je již obrazem z druhé ruky a to obrazem upraveným vyšetřujícím soudcem. Ten pak při výslechu svědků začasté zprvu pojmá situaci a případ jinak, nežli by ho snad pojal po provedení vyšetřování a proto také jeho výrazy, jimiž opětuje výpověď svědeckou do protokolu mohou býti zabarveny osobním jeho názorem a výpověď svědka u hlavního líčení mívá pak jiný ráz nežli ve vyšetřování.

Ale to vše působí, že hlavní líčení pak pozbývá svého charakteru, aby bylo jediným pramenem poznání soudu, poznáním bezprostředním — a těžiště celého trestního řízení přesunuje se do stadia vyšetřovacího, kde hromadí se protokol na protokol, zpráva na zprávu, tvoří se tlusté akty a hlavní líčení odbývá se v několika půlhodinách.

Že to nebylo v úmyslu tvůrce moderního trestního řádu Glasera, vychází ze zákona samého i z doprovodu, kterým ho zákonodárce odporučil státním zastupitelstvům.

Účel předběžného vyhledávání precizuje § 88. tr. ř. Má poskytnouti potřebné pŕtahy a základ k tomu, aby se mohlo zavésti trestní řízení proti určité osobě — nebo se zastaviti (kdyby určitá osoba nebyla podezřelou).

Přípravné vyšetřování pak sleduje dle §u 91. tr. ř. ten účel (resp. má sledovati), aby se podezření proti určité osobě pojaté podrobilo předběžné zkoušce a případ (čin) potud objasnil, pokud třeba zjistiti ony momenty, jichž třeba k zastavení řízení nebo k podání obžaloby a p ř í p r a v ě důkazního řízení při něm. Zde tedy je jasně řečeno, jaký účel má míti ten nebo onen druh řízení přípravného. Nemá tedy sloužiti předběžné vyhledávání k sbírání důkazního materiálu proti osobě zřejmě již podezřelé a nemá zejména p ř í p r a v n é vyšetřování sebrati materiál důkazní a provésti důkaz a tím méně provésti důkaz celý a sebrati materiál v š e c h e n. Je-li tomu tak, pak nutně zvrhuje se hlavní líčení v pouhou formalitu t. zv. konečného jednání (Schlussverhandlung) starého trestního řádu z r. 1853 a těžiště řízení přenáší do stadia přípravného.

Že to nebylo v úmyslu ani zákonodárce, ani vlád, vysvítá zřejmě z výnosu ministra spravedlnosti — Glasera na vrchní státní zastupitelstva z 25. prosince 1873, č. 14.956, jímž měla být praxe nového trestního řádu zavedena. Cituji zde schválně některé odstavce:

»Co nejjednodušší a nejrychlejší řízení umožnit je z nejpřednějších úkolů, které byly trestnímu řádu vytyčeny a ulehčení, která dává výkonným orgánům v tom směru — jsou velmi rozmanitá. Státnímu nāvladnictví dává se zejména institucí

přípravného vyhledávání a tím, že může v mnohých případech bez přípravného vyšetřování podati obžalobu — příležitost, aby soudy ušetřil mnohé práce — která dosud od nich byla konána. Návladnictvo nechť se snaží — jsou-li mu k tomu k dispozici orgány, které přípr. vyhledávání s touž jistotou, spolehlivostí a často ještě s větším účinkem provéstí mohou, protože ve volnější formě tak činí nežli soudy, aby užil právě těchto orgánů. Tím nejvíc získá soudy, když jim práce ušetří...»

Potom mluví výnos o použití orgánů policejních při vyhledávání, o bezprostředním podání obžaloby a zkratkách řízení se svolením obžalovaného možných a o provádění vyhledávání tam, kde úřadů policejních není.

Ve stejném smyslu snažily se i jiné výnosy ministerské z doby pozdější o nápravu. (Nař. z 12. pros. 1900, 7. pros. 1902 atd.) A z těchto výnosů je zřejmo, že stará praxe písemného obsáhlého vyšetřování po 20 let se udržela a praktikové musí doznati, že ještě dnes se udržuje — přes opravné snahy shora.

A nejen že touto praxí trpí soudy přetížením a zbytečným vynakládáním práce, ale trpí tím i občanstvo.

Obvinění, poškození i svědci vyslýcháni jsou nejprv orgány policejními (policíí, četnictvem atd.), předvoláváni k úředníkům policie k výslechu, k starostům, kde je četník vyslýchá — musí znova k soudu vyšetřujícímu, kde totéž znova vyličuje, a nakonec volají se k hlavnímu líčení o těžce věci. Aby tomuto obtěžování ušli účastníci, raději o trestních činech oznámení neučiní, zejména tam, kde pachatele sami bezpečně nezjistí. I v takových případech vyslýchá je totiž nejen policie, ale i soud. To je úkaz jistě nezdravý.

V čem vězí příčina, že se udržuje stará praxe podle starého tr. ř. s obsáhlým řízením přípravným a stručným líčením hlavním?

V první řadě je to zákon sám. § 88. tr. ř. oprávnjuje státního zástupce, že může dáti buď soudcem vyšetřujícím, nebo soudy okresními — vésti přípravné vyhledávání za tím účelem, aby si zjednal p ů t a h y buď k zavedení řádného řízení p r o t i u r č ě t ě o s o b ě, nebo k odložení oznámení.

Podle výslovného znění zákona sice je účelem vyhledávání přípr. jen, aby získány byly p ů t a h y viny určité osoby — a není na místě přípr. vyhledávání tedy tam, kde ony p ů t a h y jsou už známy, určitá osoba bezpečně podezřelá a případně proti ní již vyhledávány orgány bezpečnostními (policíí státní, městskou, četnictvem) vykonáno. A fakticky také úřady bezpečnostní ona vyhledávání vždy, nežli oznámení buď k návladnictvu nebo k soudu podají, vykonají. Přes to však je to stereotypní vyřízení každého téměř oznámení, že návladnictví žádá vyšetřujícího soudce o přípravné vyhledávání, ať případy viny určité osoby jsou zjevny nebo ne.

Při oznámeních došlých okresních soudů (ve zločinech a přečinech) je tomu podobně. Zde předpisuje zákon (§ 89. tr. ř.), že nesmí vyšetřující sborového soudu bez návrhu návladního vůbec žádného vyšetřování konati, jen kroky zcela neodkladné může provést, naproti tomu okr. soudcové mají, aniž by vyčkali návrhů návladního, přípr. vyhledávání vésti. Úkony vyšetřování však jen potud, pokud by stopy činu mezitím mohly zmizeti.

Praxe zase vykládá zákon tak, jako by se vyhledávání vždy musilo provést, svědci, znalci, obviněný vyslechnouti atd. Avšak podle znění zákona a zřejmého úmyslu zákonodárce nemá se přípr. vyhledávání konati tam, kde pŕtahy viny určité osoby jsou z oznámení zřejmy a vyhledávání již policejně — jak tomu obyčejně je — bylo také provedeno. Je tedy v takových případech vedení vyhledávání protizákonné — a mělo by se takové oznámení prostě návladnictvu předložiti. Podle účelu p ř e d b ě ž n ě h o vyhledávání nepatří tedy do tohoto stadia nijak formální výslech obviněného — vždyť není proti němu ještě pŕtahů dostatečných, aby jako obviněný mohl býti vyslechnut. Je-li určitá osoba podezřelá, je možný dle řu 90. tr. ř. dvoji případ — buď se řízení zastaví, není-li podezření dostatečné, nebo se zavede řízení řádné. Ve vyhledávání vlastně je nemístno vyslychati svědky vývodní a všechny svědky v oznámení uvedené vůbec. A přec se to děje.

Příčina je v tom, že praxe odpírá soudci okresnímu právo remonstrace, jaké přisuzuje soudci vyšetřujícímu (§ 92., 97.) a pokládá za to, že návrh návladního k provedení vyhledávání vůbec nebo v jistém směru (vyhledání ceny, výslech určitých svědků a okolnosti některé atd.) je dožadáním, kterému se vyhověti musí a že soudce tu práva rozhodování vlastního nemá. Ovšem se to nesnáší s povahou úřadu soudce vůbec, ani s povahou návladnictví, jako strany procesní.

Tento náhled praxe právě způsobil, že státní zastupitelstva přetížena prací vítají, když se okresními soudy vlastně provede bez jich návrhu celé vyšetřování důkazy pro vinu i proti, takže vlastně všechn materiál procesní návladnictvu přichází do ruky, nežli nějaký návrh v tom směru mohlo učiniti.

Je to v interessu jak návladnictví, tak i sborových soudů (senátů), když práci, která se má provést bezprostředně u hl. líčení, provede se předem. Tím odpadají nákladnější výslechy u líčení, návladnictví je ušetřeno mnohé práce a není divu, že starší soudcové poradních komor raději postaví se na stanovisko praxe nežli na stanovisko zde hájené a břemeno pracovní tým na okresní soudy a soudce vyšetřujícího přenášejí. Odpovídá-li to ovšem duchu zákona, je otázka jiná.

Stanovisko zde hájené praktikuje se všeobecně u soudů uherských, kde výslech soudců děje se až při hl. líčení po obža-

lobě. Také v německé říši objem vyšetřování daleko nedosahuje té šíře, jako u nás.

Jednu ovšem obavu možno míti při výstředním praktickování zásady zde hájené, že by totiž senáty trestní byly ještě více přetíženy nežli jsou dnes. Ale to ovšem neospravedlňuje odstoupení od zásady ústnosti a bezprostřednosti, v praxi nastalé. Dále lze namítnouti, že by nepřipravené obžaloby vedly k častému odročování a že důkladné vyhledávání předběžné umožní stát. zástupci v mnohých případech zastavení, kde by snad jinak podal obžalobu — tedy, že hlavní líčení nebude tak připraveno, jak za praxe dosavadní. Že však hlavní líčení při platnosti zásady ústnosti nesmí býti ani tak připraveno, aby všechno do detailů bylo st. zástupci i předsedovi senátu z aktů známo — bylo již řečeno a je to právě důsledkem ústnosti a bezprostřednosti. Avšak dá se také bez sepisování obširných protokolů získati pro st. zástupce informace, aby zbytečné obžaloby nepodával a návrhy pro hl. líčení učinil, aby toto nemusilo býti odročováno.

Dnes při rozšíření pošty, telefonu je možno získati si pro každý případ informace ústní od orgánů policejních i četnictva, i svědků; kde to není možno, lze místo písemného výsledku svědků doplniti informace dotazem písemným u četnictva, úřadů i soukromníků.

Není vždy nutno volati každého k výsledku k soudu. Tím se uspoří mnoho času a vůbec se pro praxi soudní moderní vymoženosti využítují. Pokud obyvatelstvo ovšem nebylo a není schopno písemně soudu dáti informace, musí býti voláno k výsledku k soudu — není-li možno informace si získati jinak.

Já tedy přimlouvám se za odstranění a zjednodušení přípravného řízení trestního ve všech případech, kde toho není nutná potřeba.

Tak nebude potřeba přípr. řízení v případech obviněným doznaných, jsou-li zjištěny oznámením pojmové znaky činu, tedy zejm. při krádežích, násilnostech proti osobám vrchnostenským, poškození majetku. A to je největší část trestních případů všude.

Jedno se mi zdá pak naprostou zbytečností, totiž vyslýchání mnohých svědků v případech obyčejných krádeží proti neznámým pachatelům, v případech oznámení požáru nebo úrazu.

Pravidelně oznamuje se soudci na venkově každý případ ohně, ať je podezření viny něčí odůvodněno nebo ne — tedy docházejí k soudu oznámení, kde ani není domněnka tr. činu odůvodněna. Taková oznámení soudu nepatří a nelze tu mluvit ani o oznámení trestním a neznámém pachateli. Zavádění vyhledávání v těchto případech není tedy ani záko-

nem odůvodněno a znamená zbytečné obtěžování vyslychaných a mrhání papíru. Ale i tam, kde je podezření, že oheň byl založen nebo vznikl z neopatrnosti něčí, bylo by se lze s dobrým svědomím spokojiti s vyhledáváním četnictva nebo orgánů bezpečnostních a poškozeného. Stará zkušenost učí, že soudní vyhledávání k vypátrání pachatele nevede. A předpisuje-li § 412. tr. ř., že i tehdy, není-li pachatel znám nebo nelze ho k soudu postaviti, musí se přece vyhledávání o povaze skutku na návrh st. zástupce konati — lze se vyhnouti zbytečnému vyslychání svědků, že se vyčká návrhu st. zástupce. Ten pravidelně takového návrhu nepodá, je-li čin již v oznámení dost specifikován a není-li naděje na vypátrání. Vždyť tu vyhledávání vlastně bylo vykonáno již četnictvem (policií) pravidelně a tím je předpisu zákona, že vyhledávání nutno konati, učiněno zadost.

Stejně tomu je v případech oznámení krádeží proti neznámým pachatelům. Také tu soud po vyšetření policejním (četnickém) není tím pravým orgánem, který by vypátrati mohl další stopy pachatele a výslechy svědků, poškozeného soudcem jsou čirou formalitou a obtěžováním. Proto, aby nemusili býti vyslycháni soudcem, mnozí raději ani oznámení policii či četnictvu neučiní, nemohou-li sami pachatele zjistiti a trpí tím i právní bezpečnost. Proto i zde by se mělo i u okresních soudů vyčkati návrhu stát. zástupce, a ten by neměl navrhnouti vyhledávání, když pátrání policejně již provedeno bylo a nevedlo k cíli. Jak zřejmo, dá se zde mnoho psaní ušetřiti beze vší změny zákona, pouhou změnou praxe a snad výkladu o definici přípravného vyhledávání.

Doručování ve věcech trestních, jak je v zákoně regulováno, není zrovna šťastno, ani předpisy prováděcí v leckterých směrech. Tak předpisuje § 81. tr. ř., že doručení všem účastníkům, bydlicím mimo obvod okresu soudního, který nařízení vydává, má se státi požádáním o doručení příslušného okresního soudu místa doručení. Mohu tvrditi, že se sice toto ustanovení zákona nezachovává a abusu se vytvořilo právo nové, že se doručuje zejména poštou i do okresů soudsedních. Je to praktické a opak nemá nijakého odůvodnění. Zákon vycházel z toho náhledu, že účastníci takto budou moci opravný prostředek proti výměru soudnímu u bližšího sobě soudu podati a že případně by při soudech velmi vzdálených mohla uplynouti doba k opravnému prostředku, než-li tento by soudu rozhodujícímu došel. — Ovšem nevzat zřetel, že opravný prostředek může býti podán i telegraficky. Ostatně lze také 2. odst. ř. 81. tr. ř. vyložit tak, že opravný prostředek lze podati u okr. soudu místa doručení ve všech případech v úvodu ř. 81. tr. ř. zmíněných, totiž, když účastník nálezá se mimo okres soudu rozhodujícího.

tedy i v těch případech, kdy nebylo použito soudu místa doručení k zprostředkování doručení výměru*)

Určitě však znamená nařízení doručování prostřednictvím soudu okres. místa doručení značné ztížení manipulace při dnešní vyvinuté službě poštovní, kdy rurálka objímá snad již všechna místa země naší a doručení poštou je možno všude. Za doby vydání tr. ř. tomu ovšem bylo jinak, poštovní spojení vesnické bylo neorganisováno, orgány neškolené a nezodpovědné a rurální poštovní spojení s málo obcemi možné. Proto doručovaly tehdy soudy svými sluhy nebo posly, kteří (poslední) dnes nadobro odpadli a jen někde se používá prostřednictví obce.

Organisace doručování poštou v tr. věcech byla teprve min. nař. z 15. dubna 1902 provedena. — Zde již také připuštěno (§ 3.), že okresní soudy místa doručení mohou dožádání doručení provést i poštou. Tedy zřejmo, že by bylo praktičtější v těchto případech přímo doručovati poštou, bez sprostředkování soudu místa doručení.

Také se tak — abusu proti zákonu děje — § 7. cit. nař. předpisuje, že ke každé poštovní zásilce ve věcech trestních, která se doručuje účastníkům, má být připojen také lístek zpáteční. Toto ustanovení rovněž není ve všech případech praktické, protože výkazu o doručení v leckterých případech u soudu třeba není — a mohl by tu lístek zpáteční odpadnouti. Tak je tomu zejména s obsílkami svědeckými ve stadiu přípravném, které tvoří největší část doručení. Dostaví-li se svědek, není výkazu potřebí, nedostaví-li se, nemá výkaz o doručení rovněž ceny, protože dle řu 159. tr. ř. a contr. řu 242. tr. ř. svědek se nedostavivší má se beze všech následků pro něho pozvati znovu s pohružkou pokuty a předvedení — a teprve po druhém neuposlechnutí svědka lze pokutovati a předvésti. Je v tom odpor, že znalce nedostavivšího lze pokutovati hned (§ 119. tr. ř.), kdežto svědek beze všech následků může první obsílky neposlechnouti.

Jiné případy, ovšem ne příliš časté, kde výkazu o doručení u soudu třeba není, jsou ty, kde účastníkovi do výměru doručeného nepřisluší právo stížnosti, nebo kde se jedná o jednoduché manipulační vyzrozumění stran, ku př. o způsobu a době nahlédnutí do spisů, vyzdvižení poplatků atp.

V řu 83. tr. ř. a různých speciálních předpisech je nařízeno vyzrozumívání úřadů o zavedení trestního řízení proti úředníkům, vojákům atd., které obstarává kancelář. Výjimka pro ty případy, kde ony úřady jinak dle spisů (oznámení) nabyly o řízení vědomosti, stanovena není. Lze však vyložití rozumně zákon tak, že v takových případech netřeba vyzrozumění.

Provedení zásady obžalovací v řízení před sborovými sou-

*) Dle novely nečítají se dny, kdy podání jde po poště do lhůty.

dy je pro časté jednoduché případy příliš formalistické. Největší část agendy sborových soudů zabírají případy krádeží, násilností proti strážníkům, menší podvody, zpronevěry. A tu zase většinu případů zaujímají činy obžalovanými doznané. Pro takové případy neleží těžiště rozhodnutí soudního tolik v posouzení otázky viny, jako v posouzení otázky trestu a jest tu koncepce obširných enunciatů obžaloby a obsáhlého odůvodnění balastem pro jednání. Snad by se pro takové případy dala nalézt zjednodušená forma obžaloby — buď bez důvodů, nebo jen prosté vyprávění krátkého děje, který slouží obžalobě za základ s označením, jaký čin trestný v ději obžaloba spatřuje.

Obžaloba slouží k tomu, aby zjištěno bylo, který čin žalobce stíhá, tak aby nebylo možno znovu ho stíhati, a dále aby soud jejím přečtením nabyt o tom informace počáteční, o čem bude mu při líčení rozhodovati. Účelu toho mohlo by býti dosaženo i zjednodušenou formou žalobní pro případy jednoduché (senátní).

K precisování fakta žalobního není jako v procesu civilním potřebí specialisace nároku, nýbrž fakt žalobní tvoří souhrn okolností při nějaké činnosti trestné. Tento souhrn okolností specialisuje obžalobu a věci soudu je, jaký čin trestný shledá v souhrnu okolností určitého děje, zda shledá v nich trestný čin též, jaký označen v obžalobě, nebo čin jiný, případně i více činů trestných, nebo shledá-li, že ona činnost trestní čin nezakládá vůbec. Proto dle mého náhledu i v tom případě, že v enunciatu obžaloby určitá okolnost, která při posouzení činu je rozhodná, není obsažena, lze na ni vzít při rozsudku zřetel, zřejmo-li, že žalobce stíhá činnost pachatelovu a neval při kvalifikaci na ni zřetel. Bude tu spíše o konsumci nároku žalobního rozhodovati odůvodnění žaloby a řízení průvodní jako celek a úsudek z toho se podávající, nežli žalobní enunciat. Proto bych se nerozpakoval v jednoduchých případech vynechati žalobní enunciat a děj precisovati jen v důvodech obžaloby.

Při publikacích obžaloby táže se obyčejně soudce vyšetřující obžalovaného, souhlasí-li se čtením spisů v obžalobě navržených u hlavního líčení. Prohlášení obžalovaného v tom směru může však míti proň vážné následky, vždyť v zákoně není dána garancie, že obžalovanému musí býti obsah spisů těch znám a měla by býti v tom směru získána jistota, že obžalovaný obsahově zví, co se proti němu u hlavního líčení čísti má.

Při publikacích obžalob obžalovaným neuvězněným vznikl usus, také takovéto obžalované k publikaci k soudu předvolávají, ačkoliv v úmyslu zákona (§ 209. tr. ř.), kde mluví se o doručení obžaloby, dle všeho se doručení písemné předpokládá. Je to i pro obžalovaného s výhodou, aby se nemusil hned při výslechu publikačním o svých právech vyjádřiti a měl čas na rozmyšlení a k případné poradě s obhájcem. A to tím více v pří-

padech těžkých zločinů. Praxe, kterou vyš. soudcové dožadují soudy okr. o publikaci a dotaz obžalovaného, zda souhlasí s návrhy obžaloby (na čtení spisů) a činí-li návrhy pro hlavní líčení, je přímo protizákonná, protože tyto přípravné práce spadají do kompetence předsedů (senátních či poroty) a ne vyš. soudců.

Námítky proti obžalobě staly se v praxi naší zjevem velmi řídkým a takřka nepřicházejí. Příčinu dlužno hledati v tom, že státní zastupitelstva skutečně obžalob neodůvodněných nepodávají. Proto také v praxi podané námítky nemívaly a nemají úspěchu. I tento fakt je také důsledkem popsané již praxe, že případy trestní všestranněji se v přípravném řízení vyšetřují, nežli je to možno u hlavního líčení. Zřejmě i z toho, že panující praxe nebyla v úmyslu zákonodárce, který by celkem v praxi zbytečný ústav námitek proti obžalobě nebyl stanovil. Také nový voj. tr. ř. námitek proti obžalobě nezná. Za to zná však t. zv. »bezprostřední podání obžaloby«, bez vyhledávání a vyšetřování. Nemyslím však, že by bylo vhodné i u civ. tr. soudů ústav námitek proti obžalobě vymýtit. Tím dává se veř. žalobci do rukou přílišná moc a pováží-li se, že zneužití nebo nedosti prozřetelné podání obžaloby má důležité následky pro obžalovaného na cti, obchodním jménu a zejména je spojeno pravidelně se značnými výlohami s obhajobou, pak vidíme, že možnost námitek zaručuje, že obžaloba nebude aspoň lehkomyslně podána; ostatně námítkam iřeší se také příslušnost soudu (§ 212. tr. ř.), kterou dle praxe u hlavního líčení již řešiti nelze.

Trestní řád náš také nezná pro veř. žalobce možnosti, aby po podání obžaloby nebo zároveň činil ještě návrhy na doplnění vyšetřování. Tuto možnost předvídá civ. tr. ř. jen pro obžalovaného. Souvisí to s tím, že voj. tr. ř. připouští bezprostřední podání obžaloby bez vyšetřování a tu nutno připustiti možnost doplňků: vyšetřením pověsti, trestů předchozích, výsledkem svědka atd. Zkušenosti ukázaly, že se ve vyložených (doznaných a prokázaných dle oznámení) případech podávání obžaloby bezprostředně na oznámení osvědčovalo. Podle civ. tr. ř. sice výslovně možnost bezprostředního podání obžaloby není stanovena, ale také ne vyloučena. Že předběžné řádné vyšetřování provedeno býti musí, je předepsáno jen pro případy porotní a proti nepřítomným. Jinak může se státní zástupce spokojiti jen s vyhledáváním a rozumí se tedy, bylo-li vyhledávání dle spisů nebo oznámení již provedeno policií nebo četnictvem, lze-li zejména z něho zjistiti, zda svědci potvrzují čin trestný atd., pak není překážky, aby státní zástupce podal hned obžalobu a před tím event. sám opatřil osobní průkazy obžalovaného nebo dotyčný návrh v obžalobě učinil jako návrh důkazní a zavedení obžalob bezprostředních, bez vyšetřování, by se jen

doporučovalo, jsou-li případy jasné — zejména doznané. Tím by mnoho práce odpadlo.

Tolik o možnosti zjednodušení forem písemných ve stá-
dích před hlavním líčením.

Ale i protokol o hlavním líčení a rozsudek obsahuje písem-
ná zjištění, kterých není naprosto nutno. Leccos v tom směru
formalismu přidává praxe, kde toho ani po zákonu potřebí není,
leccos zbytečně předpisuje i sám zákon.

Abych napřed se zmínil o praxi — trvali předsedové se-
nátů často na protokolování toho, co obžalovaný pro předne-
sení každého důkazu uvedl. Neuvedl-li ničeho, mělo to také být
protokolem zjištěno. Dokonce bylo opomenutí takvého proto-
kolování vytýkáno. Pokládám to za nesprávné a zbytečný ba-
last pro protokol, pokud ve výpovědi obžalovaného není obsa-
ženo něco věcně nového, co v dřívější jeho výpovědi nebylo
protokolováno.

Je sice zákonem ustanoveno, že předseda po výsledku kaž-
dého spoluobžalovaného, svědka i znalce má se obžalovaného
tázat, má-li něco k této výpovědi k namítání (§ 248. tr. ř.), stej-
ně však má se předseda ptáti po každém přečtení někerého spi-
su (protokolu, průkazu), co obžalovaný poznamenává (§ 252.
tr. ř.). Protokolovat však se má jen (§ 271. tr. ř.), kteří svědci
a znalci byli vyslechnuti, zda přísězně nebo proč bez přísahy.
Výpovědi obžalovaného, svědků, znalců a obžalovaného proto-
kolují se zmínkou jen, pokud obsahují úchytky, změny a do-
datky k výpovědím v aktě již obsaženým. Rozumí se, že úchytky
věcné. Kdyby byl zákon mínil protokolování úchylek a do-
datků slovných (které jinými slovy vyjadřují to, co již v proto-
kolu řečeno), pak by byl musil nařídit protokolování vůbec, pro-
tože slovně stejně nikdo nevypovídá podruhé. Proto by bylo
protokolování každého dotazu předsedy a odpovědi obžalova-
ného po předvedení každého průkazu takovým v zákoně a věcně
potřebě neodůvodněným papírovým a písarským balastem,
který by neměl účelu. Jen tam ovšem, kde odpověď obžalova-
ného obsahuje věcnou novotu, musí být protokolována.

Jiná zbytečná formalita je udávání hodiny, kdy líčení nebo
jiný protokolární akt započal a skončil. Jaký účel má toto zji-
štění míti, nelze dobře nahlédnouti. Kontrola soudu touto cestou
je nemožna, protože nelze kontrolovati správnost zanešení ho-
din, pro výměru poplatků je zbytečna, protože soudce vyměřu-
jící dobu onu beztak zná.

§ 271. tr. ř. předpisuje, že protokol má uváděti všechny p o d-
s t a t n é formálnosti, zejména kteří svědci a znalci vyslechnuti,
zda přísězně a proč přísaha nebyla vykonána, pak všechny r ů-
vrhy stran a rozhodnutí o nich. Tedy znění tohoto místa zá-
konného skutečně nepředpisuje, aby se něco zbytečného proto-
kolovalo. Dle znění zákona stačí dokonce, když svědci neuchý-

lili se od svých výpovědí v přípravném řízení — protokolovati jen: »vyslechnuti byli svědci x — y — z pod přísahou«, nebo: »Vyslechnuti svědci v obžalobě navržení přísežně: K svým výpovědem dodává svědek X: atd ...« a netřeba u každého svědka opěťovati stereotypní formuli: »Svědka X—Y vypovídá ad generalia jako v protokole č. ... a ad specialia jako tamtéž něčeho nedodáváje«.

Jasný je zákon v tom, že nutno protokolovati všechny návrhy stran a rozhodnutí o nich. Toho také je třeba vzhledem k důvodu zmatku dle Šu 281. č. 4 tr. ř. Ale při protokolování podstatných formálností bylo by lze se mnohé zbytečnosti vyhnout.

Která formálnost je podstatná? Tu nelze žádného jiného měřítka naléztí než ono, že podstatné jsou ony formálnosti, jichž zanedbání by mohlo míti za následek zmatečnost řízení. Tedy o podstatnosti bude rozhodovati znění Šu 281., resp. 344. tr. ř. a proto nutno protokolovati ony formálnosti řízení, které by pro posouzení zmatečnosti řízení ve vyšší instanci mohly býti rozhodny. Tak na př. obsazení soudu, nepřítomnost nebo vzdálení se soudce a chování se stran k tomu, zdá řízení bylo veřejné, poučení svědků o dobrodiní Šu 152. tr. ř. a prohlášení jejich o něm, čtení obžaloby, přísaha svědka či znalce a důvody nevzetí do přísahy, sdělení výsledku řízení obžalovanému, pokud z přítomnosti byl vyloučen.

Netřeba tedy protokolovati všechna chod řízení upravující zařízení předsedova a formality, které se samy sebou jaksi vyrozumívají, tak na př.: o vyvolání věci zapisovatelem; dotazy soudce, obžalovaného, zařízení, která předseda činí k zamezení koluse, floskule: soud odebírá se k poradě, po tajné poradě ve veřejném líčení prohlášeno usnesení, rozsudek, stačí »prohlášeno usnesení, rozsudek«. — Snad toto upozornění pro praktiky stačí k návodu pro zjednodušení protokolování. Vždyť protokol o hlavním líčení nemá obsahovati plastické nebo dokonce beletristické vyličení celého děje při líčení, ten účel zákon neseleduje a není toho praktická potřeba; k informaci vyšší instance stačí konstatování skutková, pro právnické rozhodnutí potřebná a zásada ústnosti musí nutně vésti k úspoře zbytečného psaní.

Z této úvahy podává se také možnost zjednodušení zákonem předepsané formy rozsudku.

Ten má obsahovati:

1. Označení soudu a jména účastněných soudců, státního zástupce (soukr. žalobce) a soukr. účastníka;
2. generalie obžalovaného;
3. den hlavního líčení nařizujícího usnesení a podstatný obsah spisu obžalovacího;
4. den hlavního líčení a rozsudku;

5. návrhy žalobce a soukr. účastníka.

Součástí sub 1., 3.—5. uvedené obsahuje t. zv. hlava rozsudku, vyplňující v úředním formuláři celou jednu stranu. Nepokládám však všechny tyto body za potřebné a za nutnou součástku rozsudku. Označení soudu stačilo by v písemném vyhotovení pro strany v prvopisu, pro koncept je zbytečno stejně i jméno soudců, protože jest zřejmo z protokolu. — Proč se uvádí v hlavě rozsudku datum nařízení hlavního líčení, nemohu nahlédnouti. Ku kontrole lhůty, jejíž nedodržení ohroženo je zmatečností, sloužiti to nemůže a kontrolu na jak dlouhý termin soud líčení nařizuje, snad by bylo lze vykonati jinak, mělo-li toto býti důvodem k pojetí tohoto data do rozsudku. Podstatný obsah spisu obžalovacího uvádí se tím způsobem v rozsudcích, že se uvede čin trestný s dotýčnými §§ trest. zákona. Snad je účelem tohoto uvádění obsahu obžaloby spolu s návrhy žalobcovými a soukr. účastníka, aby jaksi písemný rozsudek obsahoval celý vývoj úsudku soudu o případu, tedy znázorňoval celou subsumpční práci rozsudkovou. V celku je to však zbytečností, protože onu práci lze poznati daleko líp ze spisu obžalovacího, návrhů dle protokolu a z důvodů rozsudečních resp. z enunciátu rozsudečního. Den hlavního líčení lze seznati z data protokolu při vyšší instanci, den rozsudku z data rozsudku na jeho konci. Jak zřejmo, je hlava rozsudku trest. pro instanci vyšší zbytečna. Ale i k vůli zachování vynesného práva paměti lidské nemá hlava rozsudku významu, nýbrž jen enunciat a důvody. Proto by celá hlava ve vyhotovení (konceptu) rozsudku mohla odpadnouti.

Kdyby snad už k vůli slavnostnější formě měla býti hlava ponechána, pak by bylo pro laika a pro toho je hlavně určena, přístupnější, aby nebylo všecko sub 1.—5. uvedené vysloveno jako úvod 1 věty rozsudku, nýbrž prostě před nebo po kontextu rozsudku prostě vypsáno. Tím by rozsudek nabyl srozumitelnosti a přehlednosti pro občanstvo.

V řízení přestupkovém je možna také značná úspora písaření, mimo již vytčené body. § 453. tr. ř. umožňuje, že místo sepisování protokolů v přípravném vyhledávání přestupkovém lze činiti jen záznamy v aktech o tom, co podstatného svědek neb jiný vyslýchaný udal. Netřeba tedy bráti ani obsažných generalíí ani věcných zjištění.

Značnou úlevou pro soudy by bylo rozšíření mandátního řízení na drobné, často se opakující delikty, jež tvoří hlavní agendu přestupkových soudů. Posud připuštěno je řízení mandátní jen pro případy, když 1.) oznámení učiněno úřadem nebo osobou vrchnostenskou na základě vlastního pozorování, 2.) výměra trestu nepřekročuje v zákoně měsíc vězení nebo je to pokuta, 3.) trest nemá být vyměřen nad 3 dny vězení neb pokutou do 15 K. Vychází tedy zákon z názoru, že k mandátnímu

řízení hodí se jen delikty lehčí a bezpečně zjištěné — a to zase jen potud, pokud lze nalézt na trest zvláště malý. Pro delikty, nejčastěji se vyskytující, nelze tedy vlastně řízení mandátního vůbec užítí, třeba oznámení samo poskytovalo ostatní podmínky. —

Dnes nejčastějším deliktem jsou drobné krádeže zejména potřeb denních — uhlí, dřeva v lese, potravin na poli (ovoce). Protože tyto nepatrné delikty, které dle návrhu nového tr. z. se ani jako krádeže diffamující nekvalifikují, jsou v zákoně ohroženy značnějším trestem, nelze tu užítí mandátu, ač v praxi tresty větší, než mandátní řízení připouští, se nedávají. Dle názorů zákona zjišťuje bezpečně delikt jen vlastní pozorování samé trestné činnosti vrchností — a jsou vyloučeny z mandátního řízení všechny delikty, ať sebe bezpečněji zjištěné dle oznámení, když je oko vrchnosti samo nepozorovalo. Myslím, že i v tom směru by nezvratilo zásady bezprostřednosti, kdyby i jiné bezpečně zjištění deliktu mohlo sloužit za základ mandátu. Mnoho práce by se tím soudům mohlo ušetřit. Ovšem by záleželo také na svědomitosti soudu, aby případy, které pokud se otázky viny nebo výměry trestu týčí, nejsou zcela jasny, mandátem nevyřizoval. Ale myslím, že našemu soudcovstvu lze věnovati tolik důvěry, že v tom směru vytvoří zdárnou praxi. —

V přestupkovém řízení odvolacím předepsán jest pro odvolací líčení písemný referát člena senátu a skutkovém ději, posavadním řízení, pokud toho třeba k posouzení případu, podstatných částech odvolacího spisu a z toho se podávajících sporných bodech. V praxi pracují tyto písemné referáty obyčejně síly pomocné, takže pravidelně se omezuje na výtah ze spisů do rozsudku a výtah z odvolacího spisu bez roztržení co podstatného a co je předmětem sporu a na rozhodnutí může míti vliv. Voj. tr. řád písemného referátu pro odvolací líčení nezná. Soudím, že by mohl odpadnouti písemný referát a jeho čtení a věcnější by byl ústní referát. Také při přetížení senátů odvolacích právě referáty písemné často vypadnou příliš kuse, aby se jen mnoho psát nemusilo a tím práce ušetřila.

Konečně možno upozornit na zjednodušení písemných forem analogicky, jako to učinila novela k c. ř. s. Obžaloba je vskutku jen návrhem rozsudku bez výroku o trestu. Obžaloba je vlastním základem trest. řízení při panujícím principu obžalovacím. Rozsudek je v nejčast. případech jen její parafrásí. Ač může soud kvalifikovati čin stíhaný obžalobou jinak, stává se to zřídka. Obžalobu ovšem by bylo možno zjednodušiti. Voj. řád tr. nezná námitek proti obžalobě. Tím ovšem pro řízení před soudy voj. je umožněno zástupci žaloby omeziti se na nejstručnější důvody — obyčejně na krátké vypravování děje. Ovšem zase rozhodně nepatří do odůvodnění obžaloby (i před civilními

soudy trestními) rozbor důkazu, polemiky s důkazy vývodními, nýbrž jen zcela stručné odůvodnění podezření. Vyvrácení toho, co svědčí proti vině, nebo podezření do obžaloby nepatří, nýbrž do hlavního líčení a plaidoyeru. Již z tohoto hlediska bylo by lze obžalobní odůvodnění psát stručněji. Dále stačí v případech zcela jasných, kde podezření nepotřebuje zvláštního odůvodnění, zejména v případech doznané viny obžaloba bez důvodů. Zákon by mohl zcela dobře v případech doznané viny důvody žalobci odpustit a ponechat volnému uvážení žalobcovu, chce-li důvody k obžalobě připojit nebo ne. Tím by netrpělo řízení nijak. V takových případech jasných, zejména doznané viny, obžalovaný nepodá námitek proti obžalobě, úspěch jejich je tu vyloučen. A tak důvody žalobní, zejména rozvedenější, působí zbytečnou práci žalobci, při přelíčení nutno je čísti, zdržují líčení. Vždyť ozývaly se již dříve hlasy, že se odůvodňováním obžalob soud již připravuje pro vinu, určité nazírání se mu vlastně suggeruje a tím důvody žalobní působí v neprospěch obžalovaného a porušují paritu stran, předesílajíce názor o vině, který si má soud teprv hlavním líčením utvořit. Je ovšem v případech větších s výhodou, když žaloba prostým epickým vyprávěním děje uvede, oč se jedná, ale potřeba ta dána je jen v případech složitějších.

Velká většina dopisů trestních bývá pravidelně konečně a právoplatně rozhodnuta v první instanci. Maně se tu naskytá otázka, proč se pro spisy, které putují do registratury a tam očekávají svého zničení, sepisují rozsudky písemně s mnohým formalismem a širokým odůvodněním, které nikdo nečte a pravidelně nikdy čísti nebude. Takové písemné vyhotovení a zdůvodnění rozsudku působí snad na o, že soudcové více rozvažují, písemné vyhotovení je jakousi kontrolou vykonané práce soudcovské při ústním líčení, ale celkem vzato, je při přetížení soudců trestních tento moment zcela vedlejší. Písemnému vyhotovení se ani nemůže věnovati tolik péle a pozornosti, aby mohla být onou myšlenou kontrolou a tak je skutečně soudcové považují za pouhý ballast písaření pro registraturu, nemající praktického významu. A nebyla by tu ve vyhotovování písemných rozsudků úleva nevítanou.

A bylo by možno ji zjednati jednak tím, že by se v případech,

1. kdy rozsudek v otázce viny je s obžalobou a jejím enunciatem konformní, mohl omezit enunciat na prohlášení, že se odsuzuje dle obžaloby a vyřkne se jen trest s odvoláním na příslušná místa zákona,

2. odůvodnění by mohlo odpadnouti, kde je pouhou parafrazí odůvodnění obžaloby ohledně viny a stačilo by jen vypočísti okolnosti polehčující a přitěžující, pokud i toto vypočítání by se nepovažovalo za pouhý formalismus,

3. stejně by mohlo odpadnouti odůvodnění viny při doznání její,

4. konečně by mohl i protokol o hlavním líčení, kde není zvláštních formálností, nových důkazů nebo úchylek od důkazů provedených v řízení přípravném nahrazen býti pouhým záznamem: ku př. při líčení vyslechnuti svědci a čteny navržené spisy — a líčení mělo normální průběh — k němuž by se mohl připojit i zkrácený rozsudek, jak shora naznačeno.

Zejména by se tak docílilo zjednodušení v řízení přestupkovém.

To jsou některé body, kde by zjednodušením písemných forem dalo se docílit úspory práce.

Uvážíme-li, že vlastní soudcovská práce, totiž hlavní líčení a vynesení rozsudku ústně, vyžaduje vlastně po soudci méně práce, nežli napsání protokolů a rozsudků, že zejména přestupkový soudce, který v týdnu tři plně půldny koná hlavní líčení, má s písemným vyhotovováním rozsudků a psaním protokolů práce po celý týden, můžeme si představit, jaké úspory práce by se tím mohlo docílit. Zejména by se zkrácené protokolování a rozsudek dalo použít v případech, kde nejde spis do vyšší stolice následkem opravných prostředků.

Já jsem přesvědčen, že při úsporách shora naznačených, praxí tak uspořádané, nerozvleklých protokolech, zejména přípr. jednání, při pravé ústnosti jednání dala by se uspořit aspoň čtvrtina, ne-li třetina vši práce soudcovské, ne-li ještě více. Bylo by v zájmu věci, aby se soudcovská, ba snad i nesoudcovská veřejnost o věci rozhovořila, podaly snad nové náměty ještě a to, co zde je podáváno, propracovalo, aby pro nový stát vytvořila se také zdárná bezformální, dobrá praxe, kterou bychom byli cizíně vzorem.

Theorie kvantitativní.

[Vilibald Mildschuh.

(Pokračování.)

C. Důvody svědčící pro teorii kvantitativní.

Z dogmatického přehledu, který tu byl podán, vysvítá, jak značné proměny prodělaly během doby jednotlivé složky kvantitativní teorie. Jestliže přes tyto metamorfosy základní kostra kvantitativní teorie zůstala vývojem myšlenek celkem nedotčena, je to důkazem velké životní schopnosti její. Vskutku jsou tu silné důvody, které nasvědčují správnosti této teorie.

1. Theorie kvantitativní podává nejjednodušší vysvětlení přesunů cenových, ku kterým dochází při velkém rozmnožení peněz.